

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Poziv. — Šolske razmere na Štajerskem. — Učiteljski shod. — Naše razmere. — Prikrajševanje učiteljevih dohodkov. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Cenjenim naročnikom! — Spomini na Zagreb. — Splošna navodila v odvratanje jetike. — Učiteljem-čebelarjem in šolskim vodstvom!

Poziv.

Vsak delavec je vreden svojega plačila. — To je star pregovor, ki se ga tudi drže vsi stanovi. Res so morali nekateri dolgo trkati, da se jim je odprlo in dalo, česar so zahtevali, a zgodilo se je vendarle. — Naš stan tudi trka in trka, a ne odpre se mu. Ne prosimo ko sitni berači, ampak prosimo pošteno zaslužnega plačila za svoje koristno in pretežavno delovanje.

To svojo zahtevo hočemo o Veliki noči na vsa usta javno povedati na učiteljskem shodu v Ljubljani vsem onim, ki so poklicani, da nam pomagajo. Shod bo popolnoma nepolitičen. Razpravljalo se bo le o našem gmotnem stanju, ki ga čuti vsak enako, bodisi katerekoli narodnosti ali stranke.

Da bo pa ta naš shod časten, je sveta dolžnost vsakega učitelja (učiteljice), da se ga gotovo udeleži.

Posebno pa pozivljamo slavna okrajna učiteljska društva, da delujejo z vso vnemo, ki jo stvar zasluži, pri svojih članih na to, da se udeleži shoda vse kranjsko učiteljstvo. Na svidenje v polnem številu na shodu!

Pripravljalni odbor za sklicanje učiteljskega shoda.

Šolske razmere na Štajerskem.

Evo vam kričečega dokaza, kako po mačehovsko se postopa s spodnještajerskimi Slovenci na polju šolstva! Celjska okolica plačuje blizu 59.130 K direktnega davka na leto. Od tega dobiva deželna 45% doklade v znesku 26.108 K. Dobri dve tretjini teh doklad plačujejo slovenski kmetje. In za ves ta denar jim vzdržuje deželna vlada eno celo petrazrednico za 400 dečkov.

Prepotrebno dekliško šolo pa si morajo Slovenci sami vzdrževati že celo četrtoletje! — Celih petindvajset let že nosijo breme za šolo, za katero bi morala v zmislu zakonov skrbeti vlada!

Ničesar drugega ne dobivajo Slovenci celjske okolice za onih letnih 26.108 K na dokladah; pač pa se vzdržujejo iz tega njihovega denarja meščanske šole — za nasprotnike.

„Domovina“ priobčuje znamenit članek, v katerem izvaja, da bi bil smrten greh, ako bi Slovenci celjske okolice še nadalje nosili rečeno bremo za vlado. Rajši naj si za ta denar osnujejo meščansko šolo. In katoliško podporno društvo, ki je dosedaj pomagalo šolskim sestram vzdrževati uvodoma omenjeno dekliško šolo, je istim že odpovedalo svojo podporo. Nevarnost je torej, da 400 učenk iz celjske okolice ostane brez šolskega pouka.

In kako slabo je preskrbljeno s prostori za deško šolo, katero vzdržuje deželna vlada, priča na pr. okolnost, da je v II. razred stlačenih 70, v III. celo 96, v IV. 62 otrok. A vlada se ne gane, da bi pospešila stavbo nove šole in da bi šolo razširila v šestrazrednico, oziroma v sedemrazrednico.

„Domovina“ apostrofuje namestnika v Gradcu:

„In Vi, gospod c. kr. namestnik, kaj pravite k temu? Skoro bode 440 učenk v celjski okolici brez šolskega pouka in okolo 400 učencev se mora potikati v za življenje nevarnih šolskih prostorih?!“

Celjski list proglašja vlado odgovorno za vse posledice, ako ljudstvo začne dajati duška svoji nevolji zaradi takih razmer, ter zaključuje:

„Če se nam pa zgoraj ne bi hotelo ustreči, potem nam morate sami pritrditi, da nimamo iz Gradca ničesar pričakovati, da je torej popolnoma opravičen naš klic: „Proč od Gradca!“ Naše državne poslance pa prosimo, da bodo skrbeli za to, da bodo ta naš klic čuli tudi na Dunaju...“

Učiteljski shod.

Kranjsko učiteljstvo namerava sklicati stanovski shod, ker so razmere, v katerih živi, postale neznosne. Najboljši dokaz temu je dejstvo, da zapuščajajo učiteljski stan člani, ki jih bo slovenski narod še jako pogrešal. Vrzeli v naših vrstah prihajajo vedno večje, in bridko bo to občutilo v kratkem času naše ljudstvo. Nič ne bo slovenskemu narodu pomagala tolažba, da „ostane denar v kasi“. Ne le lastna korist, ampak tudi ljubezen do naroda narekuje učiteljstvu, da to visoko povzdigne glas za izboljšanje svojega gmotnega stanja. Naj li mari svojim kolegom branimo, da drug za drugim zapuščajajo ta važen stan? Ne, tako brezsrčni pač nečemo biti, a nespametni bi bili oni, ki bi nas slušali. Prav ravnaajo naši kolege, da si iščejo manj grenkega kruha.

V sobotni številki se bavi „Slovenec“ z učiteljskim shodom. S celim člankom, panatisnjenim iz „Slov. Učitelja“, se ne bomo bavili, ker nam še precej ugaja, da ga ni zabelil zopet z navadnimi oevirki, da namreč napada posameznike; pač pa hočemo pojasniti razmere, ki se vedoma napačno tolmačijo, kakor bi bilo le od tega odvisno izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva. Članek se podtika nekemu učitelju. Ne bomo se prepirali o tem, ali je zmožen pisati take reči učitelj, ki se peča le s šolo in mora s tistimi borimi vinarji živiti sebe in svoje, ker za drugo boljše plačano delo mu ne ostaja časa, ali ga je spisal neučitelj. To pustimo za danes na strani, ker ne sodi k stvari. Ali nekaj moramo pribiti na steno. „Slov. Učitelj“ namreč piše: „da je pa regulacija tako nesimpatična pri ljudstvu, je del učiteljstva sam kriv, o čemur pa nočemo pisati v tem trenutku. —“ Po tej sodbi je brzkone del učiteljstva, ki je kriv, da je regulacija nesimpatična pri ljudstvu, liberalno učiteljstvo, ki ni volilo poslancev klerikalne stranke. To je drzna trditev. Regulacija je nesimpatična pri ljudstvu edino le radi tega, ker se gre za novee!

Evo dokaza! Znana je afera svatovaclavske posojilnice. Prelat Drozd gotovo ni bil liberalec kalibra kranjskega liberalnega učiteljstva. A vendar niso hoteli češki prelati in celo škofje odpreti svojih mošnjičkov, ko se je šlo za asanacijo posojilnice, ampak so jih imenitno zadržali, dasi trpi ugled katoliške cerkve zaradi grozne sleparije in dasi ti prelatje posedujejo cele milijone. In če ti bogataši, ki nimajo družine, zategujejo svoje mošnjičke, kaj se bi čudili kranjskemu kmetu, če se boji izdati par krajcarjev več, če se hočejo večjim izdatkom izogniti celo ljudje, ki se vozijo v zlatih kočijah in ki bi si morali dati potegniti celo kožo črez glavo, če bi to zahtevale koristi sv. cerkve, po današnjem sv. vere.

Ravno med učitelji ne bi smel nihče biti liberalec, drugače se mu gmotno stanje ne izboljša. Ako pravi imenovani list: „... uspehov pričakujemo v sedanjih razmerah le od takega stanovskega nepolitičnega shoda“, čemu potem namigavanje na politično mišljenje učiteljstva. Da, tudi mi smo za nepolitičen shod, ki naj pokaže svetu krivice, ki se nam gode, in ravno zato mislimo, da je neumestno, da se govori o delu učiteljstva, ki zadržuje izboljšanje. Mi ne zahtevamo nagrade za svoje politično mišljenje — mi zahtevamo le poštenega, ne pretirano visokega plačila za svoje resno in trudapolno delo, ki je le naši domovini v korist. Ko se je šlo za zvišanje uradniških plač, ko se je šlo za zvišanje profesorskih plač in ko se je obravnavalo o zvišanju oficirskih gaž, ni živemu krstu prišlo na um, da bi bil deval na rešeto njihovo politično mišljenje, dasi je znano, da so med temi stanovi člani klerikalnega mišljenja le bele vrane.

Ako pomislimo, koliko milijonov požre vojstvo, se nam mora pač čudno zdeti, da razen soc. demokratov in radikalnih elementov glasujejo vse stranke za vsakoletna zvišanja v budgetu vojnega ministrstva. Klerikalcem bodisi te ali one narodnosti niti na misel ne pride, da bi glasovali proti zvišanju z izgovorom, da imajo celo židje največ dobičkov pri raznih takih operacijah. Ugovarjalo se nam bo: to je že res — a to je državna potreba. No — temu ne oporekamo.

Ali pa ni državna potreba tudi šolstvo, ki naj pomore ljudstvu do večje izomike, ki naj mu omogoči pot do blaginje? — Opozorjamo le na statistiko izseljevanja. Ali ni duševna potreba, pridržati doma

ljudstvo, ki je krvavelo stoletja in stoletja za državo in za dinastijo, ki je bilo sčít, za katerim so se skrivali drugi narodi? To dobro ljudstvo naj izgine s površja, naj se utopi kot blago nizke cene v vesoljstvu, na njegovo mesto pa mu prihajajo ljudje — kozmopoliti, katerim je mari le lastni žep, ki se ne brigajo ne za prestol, a jim tudi oltarja ni mar!

Propade naj naše šolstvo, potem propade blaginja, in uboštvo — beda je dandanes mati vsega zla. Človeka, ki zagazi v bedo, ne varuje tudi vera, to nam priča maziljenec kaplan Mašek, ki je hotel zastrupiti celo svojega župnika in to med sv. mašo!

Liberalno učiteljstvo hoče imeti protestni shod, a le v tem pomenu, da bi še nadalje več ne tlačnilo. Nikakor pa ne stremi za tem, da bi par najboljših kričačev našlo kako posebno milost dež. šol. sveta. Ne milosti, te ne zahtevamo in jo tudi najodločnejše odklanjamo, pa bodisi od katerekoli strani hoče, mi zahtevamo le poštenega plačila za pošteno delo!

Zatorej pa: ne računamo na dobrohotnost vseh strank, ampak le na njih pravicoljubnost in apeliramo le na zdrav razum članov vseh strank. Naše bede ni treba nič več kazati narodu, ne poslancem, zakaj vsemu svetu je očita.

Ali ni mari sramota ne za učiteljstvo, ampak za deželo, da si fabrikant šivalnih strojev izposodi za svojo reklamo nevesto, bedno hčer učitelja? In celo židovskemu založniku Rubinsteinu v njegovih „Beračevih skrivnostih“ vrlo dobro služi beda učiteljeve vdove.

Da bi se žrtvovali poslanci, ko bodo sklepali o regulaciji, to je pa nekaj posebnega!

Pošten poslanec, ki želi svojim volilcem sreče, jim bo tudi razjasnil, da je dandanes dobra šola za ljudstvo neobhodno potrebna. Dobra šola pa je mogoča le, če so učitelji dobri! In če izgubi mandat zavoljo tega, bo imel vsaj zavest, da je pošteno delal, da ni sleparil svojih volilcev. Poslanec pa, kateremu je le za mandat, je pa največji slepar, če ga izkuša obdržati le s tem, da slepari ljudstvo in mu obeta zračne gradove. O žrtvah tu ni torej nobenega govora, ampak edino o poštenosti.

Piše se dalje, da pridejo neodložljive reči na vrsto pred regulacijo. Ali ni regulacija tudi neodložljiva reč?! Ali je res morebiti volilna reforma važnejša nega izobrazba naroda? Naj ima naše ljudstvo še tolikanj volilnih pravie, ako pa ne bo imelo naobrazbe, ga po inozemstvu ne bodo rabili za drugo kot za kulije, in makari naj mu deželni zbor podeli pravico voliti celo v gospodsko zbornico ali celo papeža samega. Učiteljstvo ne zahteva, da bi se kake neodložljive stvari odstranjevale, a protestira pa tudi, da bi se odstranjevala regulacija. Če pa res že ne bi bilo mogoče pred jesenjo izdelati načrta za regulacijo, naj se pa sklene vsaj provizorij, s katerim se določa, da se vsaj zadnje tri kvinkvenije povišajo vsaka za 120 kron, gotovim krajem pa naj se da tudičasne draginjske doklade, kakršne v isti številki glede državnih uradnikov „Slovenec“ tako simpatično pozdravlja, dasi poteko tudi one iz mošnjičkov klerikalnih volilcev.

Kdor pa hoče meriti učiteljstvu z drugo mero, je ne le sovražnik učiteljstva iz maščevanja, ampak grobokop slovenskega naroda, grobokop „našega dobrega ljudstva“.

Naše razmere.

Neštevilnokrat smo imeli priliko in dolžnost, z direktnimi dokazi osvetliti delovanje svojih nasprotnikov v raznih strankah. Ta posel je vedno važen, in utegnilo bi postati usodepolno za šolo in učiteljstvo, če bi ga pustili v nemar. Pri tem delu bi morale sodelovati vse učiteljstvo in to v vsakem času in v vsakem oziru. Dobe se premnogi naši tovariši, ki poudarjajo svoje napredno mišljenje in stanovsko zavest, vendar se kaj radi odtezajo takrat, kadar je treba prvo ali drugo dejanski pokazati. Vzroke za svoje opravičenje najdejo v tem, da se jim zdi sitno in se nočejo zameriti tu ali tam. Da ne ravnajo taki tovariši prav, to je žalostna resnica. Kaj bi pač bilo, če bi vsi učitelji tako delovali in se tako slabo zavedali svoje dolžnosti? Kam bi prišel naš stan, in kako stališče bi zavzemal v socialnem življenju? Prav žalostni smo takih tovarišev, ki gredo samo prvega v davkarijo, svojo službo opravljajo po neki odreveneli šabloni, čitajo samo zabavne knjige in love po časopisju navadne vsakdanje novice brezpomembne vsebine.

Popolnoma v nemar pa puščajo razna aktualna časovna vprašanja, posebno glede šolstva in učiteljstva. Povsem prirodno je, da taki zaostanejo za duhom časa in postanejo zaraditega v nazorih in mišljenju malenkostni. S tem pa izgube tudi ugled in ves vpliv, ki bi ga sicer lahko imeli.

Nekaterim tovarišem pa se zdi že dovolj, če poleg svojega poučevanja v šoli skrbe za kakšen brezpomemben in pretiran šport. To vse je napačno za posameznega učitelja in škodljivo za ves stan.

Sedanja doba zahteva od učiteljstva mnogo, skoraj bi rekli, preveč. Ni zadosti, biti samo učitelj, temveč treba je biti vzgojitelj mladine, posegati v politično in socialno življenje. Čim bolj bo učiteljstvo nastopalo v javnosti, več se ga bo upoštevalo. Kakor se lahko da izpoznati, je dandanes šola faktor, ki ga upoštevajo politične stranke in ima važno mesto v socialnem gibanju. Če se tedaj učiteljstvo samo ne udeležuje tega gibanja in življenja — kateri izmed drugih stanov bo priboril šoli in učiteljstvu ono mesto, ki jima gre? Dolžan je tedaj učitelj, da pazno zasleduje gibanje raznih strank, posebno glede šolstva in učiteljstva. Razločiti pa je pri tem, katere stranke imajo dobre in nesebične namene in ne skrivajo svojega volčjega delovanja pod ovčji plašč.

Posebno moramo neprestano in povsod zasledovati delovanje tiste stranke, ki hoče šolo zlorabiti v svoje umazane namene. Premotiti se ne pustimo raznim laskavim in lepim obljubam ter si moramo zapomniti, da je šola le tedaj zagotovljen razvoj in napredek, če take „dobre“ stranke nimajo nič oblasti in vpliva nanjo. Zgodovina šolstva, stoječega nekdanj pod vladno iste stranke, ki izteza zopet danes najbolj svoje prste po nji, ta žalostna zgodovina nam bodi dobra učiteljica, ki nas odvrta od take stranke. Dobe se tako naivni ljudje, katerim ne gre v glavo, da bi nam najbolj nevarna stranka mogla dobiti šolstvo v roke in bi potem postopala z njim kakor najhujša mačeha s svojo pasterko. Naše šolstvo temelji na zakonih, in teh se ne da tako naglo in brez upora izpremeniti, tako trdijo nekateri. Res se zakoni ne dajo tako izpremeniti, kakor bi kdo hotel, toda le dotlej, dokler je upor mogoč. Če pa pride ena stranka do absolutne zakonodajne moči, izpremeni lahko vsakteri zakon po svojem okusu. In če pride na krmilo tista stranka, ki jo imenujemo klerikalno, kdo pod milim solnce

se bo upal upirati temu, kar bodo sklenili onipotentni nje voditelji?!

Taka stranka, ki ima svoje somišljenike poslušne kakor kužke, taka stranka lahko sklene najkrivičnejše zakone. In ravno ta klerikalna stranka ima v svojem programu važno mesto glede šolstva, kateremu hoče zadati udarec s tem, da bi mu pristigla peruti, brez katerih bi nastopilo počasno hiranje, slednjič konec vsake izobrazbe in svobodnega mišljenja med ljudstvom. Predstavljajmo si le slučaj, da bi bil klerikalizem gospodar v deželni zboru Kranjskem. Kdo bi si upal ugovarjati, če bi Šusteršič vzel v roke zbirko šolskih zakonov in začel vse zakone „popravljeni in izboljševati“ svoji stranki v korist? Nihče bi ne odprl ust za ugovor, in naj bi se zgodila šolstvu in učiteljstvu še večja krivica. Dokaz imamo v slučaju obstrukcije v kranjskem dežel. zboru. Mnogi klerikalni poslanci se ne ujemajo s tem, ker so klerikalci z obstrukcijo sami oškodovani, vendar nima nobeden poguma, da bi vstal in rekel: Ne, prenehajmo z obstrukcijo, ki ni koristna za deželo! Si pač nobeden ne upa, ker mora vsak slepo slušati in svoje boljše svobodno prepričanje zatajiti.

Klerikalizem pozna samo slepo pokorščino za lepo čednost. Kdor pa se zanaša, češ, na Dunaju imajo tudi še besedo pri izpreminjevanju zakonov, ta se tudi moti, če misli, da se ne more zgoditi kaj nenavadnega, šolstvu v škodo in klerikalizmu v prid. V teh časih, ko se tam uvajajo verske vaje za srednje šole in v dež. šol. svetih proslavljenje raznih obletnic papeža, ni se nadejati posebnih ugodnosti za svobodno šolstvo, ki temelji na zdravi podlagi. Iz premišljevanja vsega tega si lahko napravimo zaključek, ki nam jasno pokaže, kaj preti šolstvu in učiteljstvu, če pride do nadvlade klerikalizem, ki že sedaj obeta, kaj hoče storiti v tem slučaju s šolstvom in učiteljstvom. Zato sleherni učitelj čuj in — delaj!

Pri zadnji zapisani besedi nehote vzklikne marsikateri tovariš: „Že zopet beseda „delaj!“ Kaj ne delam dovolj za to beraško plačilo?“ Vsakemu takemu vzkliku pritrdimo docela ter še zraven dostavljamo, da delamo preveč za sedanje plačilo. Nahajamo se pa v težavnem, rekli bi, v neznosnem položaju, da si moramo delo za svoje stanovske interese nehote nakladati sami poleg vedno obilnejšega dela, ki nam prihaja od predstojnih oblasti. Imamo tako na vse strani delo in boj. Kako pa izidemo iz tega boja, to je zavisno od nas samih. Če bomo prepustili to naporno delo in težak boj samo nekaterim svojim tovarišem, oni ne morejo sami premagati tega, kar je odločeno za vse učiteljstvo. Naši boritelji morajo omagati in za njimi — ves naš stan. Dolžnost vsakega zavednega učitelja je tedaj, da se brez obotavljanja pridruži skupnemu delu. Nekateri, ki imajo spretno pero, naj ga zastavijo in pišejo za obrambo naših pravic. Najvažnejša točka je sedaj naše gmotno stanje. Ravno v tej točki dosežemo le tedaj kaj uspehov, če bomo vsi nastopili. Nam samim je seveda najbolj znano, kako nas žge ta rana. Dobi se pa še ljudi, ki tega ne vedo in tudi vedeti nočejo. Prvim moramo to točko razjasniti s kričečimi slučajmi iz bednega življenja večine učiteljstva, drugim moramo pa odločno izjaviti, da nočemo biti samo za tlačane, temveč hočemo tudi dostojno plačilo za svoj trud.

Posebno je važno, da razložimo nekaterim kratkovidnjem, da je dobro šolstvo eden izmed največjih pripomočkov, da naš narod obstane, da napreduje in pride do boljšega in blagonosnejšega stanja. Dobro šolstvo pa ima podlago v

krepekem in delavnem učiteljstvu, ki pa mora pri sedanjih razmerah opešati. Ves naš nastop bodi odločen, radikalen, naj potem to tudi ne bo komu všeč. Ko je pred kratkim deputacija katol. učiteljev s Tirolskega prišla na Dunaj prosit za izboljšanje plač, jih je visoka oseba pohvalila, da so pri svojih zahtevah bolj mirni in pohlevni kakor pa učitelji naprednih strank. To lepo priznanje visoke osebe pa je nekako zagotovilo, da ostane vse pri starem.

Mi pač ne smemo posnemati tirolskih tovarišev, da si še mi ne prislužimo s takim „priznanjem pohlevnosti in mirnosti“ — starih „dobrih“ razmer. Zato takoj začnimo s pripravami za naš shod v Ljubljani. Tam hočemo in moramo dati duška svojim čuvstvom, s katerimi naslikamo svoje razmere. Kdor pa se nam ne pridruži, ta podpiše sebi izpričevalo stanovske nezavednosti in nevrednosti, in vse učiteljstvo ga bo po tem cenilo!

Prikrajševanje učiteljevih dohodkov.

V kakšnem položaju se nahaja dandanes učiteljstvo, to ve vsak učitelj najbolj sam. Na vseh straneh se mu naklada novo delo, ki mu jemlje duševne in telesne sile. Poleg vsega tega pa ima z malo izjemo skoro vse učiteljstvo boj proti ljudem, kateri mu hočejo pri vsi tej beračiji vzeti še vsako svobodo duha in življenja. Na višjih mestih trkamo in prosimo: „Pomagajte nam iz siromašnega gmotnega položaja!“ Tam so gluhi za to, ali pa za odgovor izide kako novo navodilo ali odredba. Imamo pa tudi slučaje, ki pričajo, da se učiteljstvu jemljejo in utrgujejo tisti dohodki, kateri so mu bili dosedaj vedno zagotovljeni. Kakor znano, ima skoro povsod snaženje šolskih prostorov v oskrbi učitelj ali voditelj. Prav pred kratkim se je dogodilo pri seji (neke večrazrednice) krajnega šolskega sveta, da je pri proračunu za snaženje vstal zastopnik cerkve, ki pa ni prav nič več kakor navaden kaplan ter ugovarjal proti „visoki plači“ za snaženje. Snaženje ima v oskrbi voditelj dotične večrazrednice, ki je v učiteljski službi že osivel. Dosedanje plačilo za to je znašalo 240 K. Snažiti je devet sob in dva hodnika. Ta, za blagor ljudstva vneti kaplan je utemeljeval, da se o počitnicah ne snaži, in ko mu je voditelj rekel, da se mora tudi o počitnicah snažiti in zračiti, je hotel imeti dokazov. To je že preneumno, ker je znano, da ta kaplan niti med šolskim letom ne hodi v šolo redno poučevati krščanskega nauka. Vendar je vkljub ugovoru tega famoznega zastopnika cerkve obveljal znesek 240 K s 5 proti 1 glasu. Kaj pa napravi na to predsednik kraj. šol. sveta, ki je klerikalec in se pusti popolnoma komandirati kaplanu? On se na c. kr. okr. šol. svet obrne in ta mu svetuje, naj pridobi služabnika za snaženje in kurjavo za nižjo plačo. Zaradi tega ponudi, med tem ko trdi, da ga dobi lahko za 150 K, voditelju „milostno“ 180 K, tedaj 60 K manj, kakor je dosedaj vedno dajal kraj. šol. svet. Ker so pa v tej večrazrednici uvedli letos vodovod, ki stane kraj. šol. svet 60 K na leto, zato naj teh 60 K, ki bodo manj za kurjavo, pripade za vodovod. Takega gospodarskega prepričanja je ta dični predsednik. Tako hočeta kaplan in predsednik izboljšati finančno stran pri kraj. šol. svetu, in ta dva moža bi pravzaprav imela začeti sama pri sebi to izboljševanje. Predsednik si pusti namreč svoje častno mesto plačati s 40 K, kaplan pa dobiva 200 K za poučevanje veronauka. Teh 200 K bi sicer zaslužil, če bi ne

zamudil $\frac{3}{4}$ svojih učnih ur, tako jih pa veliko manj upravičeno dobi kakor voditelj za kurjavo in snaženje. Ta skupni znesek 240 K kot nezaslužena nagrada predsedniku in kaplanu pokrije ravno stroške za snaženje. Naj bi tedaj ta dva velikušno prepustila del svojega nezaslužka v pokritje novo uvedenega vodovoda. To bi bilo pravilno.

Učiteljstvo pa ima zopet en dokaz več, katere vrste ljudje segajo že po itak pičlih učiteljskih dohodkih. Takih slučajev je morda še več, zato naj bi dotični, ki so prizadeti, brezobzirno vse posvetili v javnosti, posebno v našem stanovskem glasilu, da kaj kmalu razjasnimo obzorje in izčistimo zrak, ki okužuje naše stanovske odnošaje, obenem pa tudi dokažemo, v kakšni družbi se nahajajo oni učitelji, ki stopajo pod zastavo nam sovražnega klerikalizma.

Dopisi.

Štajersko.

Iz Ormoža. (Kam plovejo naši sosede v ljutomerskem okraju?) Že lansko leto smo opazili v „Ljutomerskem učiteljskem društvu“ neko gonjo proti „Učit. Tovarišu“. „Slovenski gospodar“ in „Slovenec“ sta s hrupnim veseljem prinesla vest, da „Ljutomersko učit. društvo“ ni naročeno na „Učit. Tovariša“. Toda lista sta se imenitno blamirala, ker je bila vest popolnoma izmišljena, in je bilo „Ljut. učit. društvo“ do svojega zadnjega glasovanja naročeno na „Učit. Tovariša“. A kar se lani ni zgodilo, to se je letos.

Pri zadnjem zborovanju „Ljut. učit. društva“ se je na predlog nekega mladega tovariša sklenilo, opustiti „Učit. Tov.“ in si mesto njega naročiti „Oesterreicher Schulbote“.*) „Ljutomersko učit. društvo“ je član „Zaveze“, „Zavezinega“ glasila pa torej ne bo imelo. Radovedni smo, kateri list bo odslej zastopal njegove interese. Najbrže „Naš Dom“.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Vabilo k zborovanju učiteljskega društva za ptujski okraj, ki bo dne 2. mal. travna t. l. ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli ptujski. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Društvene zadeve. 4. Od zadnjega zborovanja preloženo predavanje tov. M. Herića: „Pouk v geometrijskem oblikoslovju s posebnim ozirom na pravila, po katerih se izračunajo površine ploskev in telesnine raznih geometrijskih teles“. 5. Slučajnosti. K prav mnogobrojni udeležbi vljudno vabi
Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 2. malega travna t. l. ob pol 11. uri predpoldan v Slov. Bistrici po nastopnem vzporedu: 1. Petje. 2. Zapisnik in dopisi. 3. Poročilo blagajnika o gmotnem stanju društva. 4. Iz vprašalne škrinjice. 5. Predavanje. 6. Volitev: a) upravnih odbornikov „Zvezi slov. štaj. učiteljev in učiteljic“; b) „Zavezi“; c) Lehrerbundu. 7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. svečna t. l. v Slov. Bistrici. Po običajnem pozdravu izreče g. predsednik svojo radost nad lepim številom zbranih ter želi, da bi i v bodoče vsa zborovanja bila tako mnogobrojno obiskana. — Po rešitvi društvenih zadev je predaval g. nad-

*) To je značilno!

nčitelj Polanec o ovirah, katere zaprekajo napredek šolstva. Gospod poročevalec je govoril jako prepričevalno ter je največ iz lastnih izkušenj posnel resnične dogodke o ovirah šolskemu napredku. Svoj govor je obljubil — in to na splošno željo zbranih — objaviti v „Domovini“, da tako širši sloji zvedo, kako v kvar in škodo naroda delujejo razni krajni šolski sveti, ki se celo ponosno na svoja prsa trkajo, če se jim posreči kako dobro, za napredek šole in ljudske izobrazbe prepotrebno naredbo zavleči ali — preprečiti. — Predavanju je sledilo poročilo o delavnosti društva v letu 1902; po istem pa izvolitev novega vodstva z nastopnim izidom: predsednik: Sabati; namestnik: Vobič; tajnica: Kralj Ivana; blagajnica: Feigl Otilija; pevovodja: Polanec; odborniki: Šampri Martin, Kokl Jos., Negovetič Marija.

Prihodnje zborovanje bo v četrtek dne 2. aprila.

Učiteljsko društvo pri Sv. Lenartu v Slov. goricah je zborovalo to leto že trikrat. „Zborujem-zborovati“ — glagol, beseda, ki pomeni, da nekdo nekaj dela. Naše društvo tudi nekaj dela; kaj dela? — Spi! „Spim-spati!“ Toda ono ne spi mirno kakor človek pod grudo, ampak kakor kralj Matjaž, ki vsakih sto let pogleda na svet, kaj se tu godi, zatem se pa zopet vrne in dalje spi. Malokdaj boste zasledili v časnikih kako poročilo o zborovanju in delovanju našega društva. Temu je vzrok, da se ali zborovanje radi nesklepčnosti ni vršilo, ali pa izvoljeni poročevalec ni imel kaj, ali ne take snovi, ki bi zanimala tudi javnost. Kakor zadrželo sobo treba bo tudi naše društvo prevetovati! Svežega duha je potrebno! Zborovanje se vrši vedno enolično in dolgočasno. Po abecedni določen referent prečita svoj več ali manj zanimivi referat, in zborovanje je končano. Med vrati se še določi čas in kraj prihodnjega zborovanja. To je ravno tako, kakor pri licitaciji: „K prvemu!“ — „K drugemu!“ — „Nihče več?“ — „Gremo!“ —

Meseca januarja je bilo zborovanje pri Sv. Trojici. Izvolil se je odbor in prečitali referati. Pri skupnem obedu je napil g. Mocher g. predsedniku J. Mavriču, ki je že 25. leto predsednik. Zborovanje meseca februarja se je vršilo brez predsednika in podpredsednika, ker sta bila oba bolna.

Zadnje zborovanje meseca marca je bilo nesklepčno, ker je bilo razen predsednika in podpredsednika tudi mnogo gg. tovarišev bolnih, a takrat ne na telesu, ampak na volji!

Človek gre z veseljem na kraj zborovanja, da bi bil zopet med kolegi, ki vsi stremimo za istim smotrom, imamo iste težnje, iste želje — gre, da bi zvedel kaj novega o napredku na politično-šolskem polju, v stanju raznih stanovskih vprašanj, pa ne najde nikogar, razen domačega učitelja, ki te sprejme s pomilovalnim pogledom, češ: „Siromak, zaman si se trudil, zaman blato mešal tako daleč!“ In jezen se vrneš zopet v svoj kraj ter se s slabo voljo zopet poprimeš trudapolnega dela. E, Boga mi, to je žalostno!

Učiteljsko društvo svetolenartskega okraja bi moralo biti nekak svetilnik, ki bi svetil čez vse severno-vzhodne Slov. gorice ter s svojo lučjo neumornega delovanja in bistroumne razmotrivanja pereh stanovskih vprašanj itd., kar je itak že vse v programu začrtano, vabil kolege od meje kakor: Velke, Sv. Ane, Mar. Snežne i. dr. k sodelovanju, pa tudi bližnjikom razsvetil pot, odkazano jim po stanovski dolžnosti.

Vzdramimo se ter delujmo, da se bo naše društvo povzdignilo iz duhomorne dolgočasnosti in brezbriznosti ter nudilo društvenikom priliko, se v resnici razvedriti in poučiti.

„Delujem-delovati!“

Prlek.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 5. t. m. v okoliški šoli ptujski. Udeležba je bila dobra. Lepo in veselo je posebno to, da so se začele tudi gdč. tovarišice bolj zanimati za društvo. — V slogi je moč! —

Gosp. predsednik Fr. Šorn prav presrečno pozdravi navzoče, posebno še gosta gospoda Hrena in na novo pristopivšega člana gdč. Pečar Dragotino od Sv. Marjete niže Ptuja ter preide na dnevni red.

Zapisnik zadnjega zborovanja se neizpremenjen odobri. Izmed dopisov se prebere oni učiteljskega društva za ormoški okraj, s katerim to naznanja, da bo vse potrebno ukrenilo za

skupni majniški izlet k Vel. Nedelji. Sklene se, da se naše društvo tega izleta udeleži kot gost; dan prireditve pa se prepusti v določitev bratskemu društvu za ormoški okraj. Pri točki „društvene zadeve“ je bil nek nadučitelj, ki s svojim vedenjem in pisarenjem tlači učiteljski ugled (imamo ga že itak malo) izključen iz društva. — Sedaj pa je prišel g. nadzornik ter prinesel s seboj pomnožen referat tovariša Iv. Kauklerja o računstvu od lanske okrajne učiteljske konferencije. Istega smo že vsi slišali ter tudi vsi vemo, da je velike važnosti za napredek ljudskega šolstva v računstvu; zato so tudi skoraj vsi tovariši radi segli po njem, vkljub temu, da je bil precej — slan. Temeljnost in važnost je tudi gosp. nadzornik poudarjal jako obširno v nemškem jeziku. (A po moji ne merodajni sodbi bi bil g. referent bolj ugodil slovenskemu učiteljstvu, če bi bil svoj referat objavil v našem dičnem „Popotniku“, zakaj na ta način bi ga bilo bralo vse slovensko učiteljstvo, izvzemši nekatere filistre. Sicer se pa to še lahko popravi.) Gosp. nadzornik je tudi priporočal, naj vsaka šola naroči okrajni zemljevid, s katerim je imel g. dr. Bezjak mnogo dela. Sklepati o tem društvu ne more, ker to je stvar krajnih šolskih svetov. Za tem se je še razpravljalo o oproščenju tistih učencev v poletnem semestru, ki sicer že obiskujejo šolo sedmo leto, a niso še dosegli učnega smotra.

Cas je hitro potekal, in predavanje g. Heriča se je moralo zaradi tega preložiti na prihodnje zborovanje, ki bo dne 2. mal. travna t. l.

Vestnik.

Osebnosti. Deželni šolski svet kranjski je imenoval suplentom na ljubljanski c. kr. višji realki akademičnega slikarja Antona Koželja. — S Štajerskega: Nadučitelja sta postala gg. Ivan Pilihi iz Liboj pri Celju pri Sv. Štefanu pri Šmarju in Avgust Canjko iz Št. Jurja na Pesnici pri Mariji Reki; stalna učitelja sta postala gg. Rudolf Vrabl, pomožni učitelj v Ljubljani na Vranskem in Fran Lebar na dotedanjem mestu v Hrastniku. Stalni učiteljici sta postali gdč. Marija Valenček od Sv. Miklavža pri Ormožu v Gotovljah pri Žalcu in Franica Tajnik od Sv. Andraža pri Polzeli pri Sv. Petru v Savinjski dolini.

Učiteljski konvikt. Prosimo pošiljati vse darove za „Učit. konvikt“ vedno samo pod naslovom: Jakob Dimnik, vodja I. mestne šole v Ljubljani.

Zastopniki učiteljstva v deželnih šolskih svetih. Kakor nam poročajo, je vlada pripravljena ustreči želji učiteljstva in poskrbeti, da dobi učiteljstvo v deželnih šolskih svetih zastopnike, ki jih bo samo volilo. To je edino pravično, zakaj le na ta način dobi učiteljstvo v resnici svoje zastopnike!

Učiteljski shod. Priprave za učiteljski shod napredujejo. „Slomškova zveza“ in „Nemško učiteljsko društvo v Kočevju“ sta že objavili svojo udeležbo in sodelovanje. Obe društvi poudarjata, da je potreben skupen nastop vsega učiteljstva dežele, ker le tak bo časten za ves stan. Stanovska korist zahteva, da vsi učitelji delujemo v tem slučaju harmonično. Umevno je samo ob sebi, da izostane povsod vsako žaljenje načel drugače mislečih. Vsaka politika bo izključena. — Sedaj bo določiti vsaki stranki svoje zastopnike, ki bodo tvorili odbor, kateri bo sklical shod. — V pripravljani odbor za učiteljski shod odpošlje vsako društvo po dva zastopnika, če bi pa ne bilo med tema zastopnikoma tudi govornika, ki ga izvoli vsako društvo, je tudi vsak govornik član pripravljalnega odbora. Pripravljani odbor ima prvo sejo v četrtek, dne 26. t. m., popoldne v Ljubljani. Učiteljski shod bo javen.

Pravni zastopnik učiteljstva. Mnogo tovarišev nam izreka svoje zadovoljstvo nad akcijo, ki smo jo izprožili v svojem listu glede pravnega zastopnika učiteljstva. Vsi uvidevajo in priznavajo njegovo nujno potrebo, ki bi jo lahko

dokazali z mnogimi slučaji. Nadejamo se, da se posreči našemu učiteljstvu dobiti svojega pravnega zastopnika, ki bo neizprosno zastopal naše koristi. Če prej ne, moramo to stvar dognati na prihodnjem „Zavezinem“ zborovanju.

Učitelj in organist. „Soča“ poroča: „Primorski list“ piše dosledno v vsaki številki o učiteljih. V zadnji ima članek „Učitelj in organist“, v katerem ne pove pravzaprav nič drugega nego to, da hoče onim učiteljem, ki orglajo ter si prislužijo tako neznamen zaslužek, odjesti še to. „Prim. list“ hoče imeti cerkvenika in organista v edni osebi, ki bi ga rabili tudi pri posojilnicah itd., na kratko: desna roka bi bil g. nuncu, politični „laufburš“ in vohun. Res, da ne spada orglanje v cerkvi k poklicu učitelja, ali to je „Prim. listu“ malo mar, njegov namen je le ta, ali škodovati tako učitelju ali pa ga z bornimi orglarskimi groši, kjer se da, privezati nase ali mu storiti molčati. — Res, prav v vsaki številki kaže „Prim. list“ svojo ljubezen do učiteljstva.

Pomožna akcija za Dalmacijo. Po nekaterih krajih Dalmacije vlada huda beda. Na Dunaju se je zasnova pomožna akcija, katero vodi posebno v to izvoljeni odbor z znanim češkim velikašem, grofom Janom Harrachom, na čelu. V odboru so med drugimi tudi: državni posl. vitez Vuković, drž. posl. dvorni svetnik Friderik Ploj, državni posl. Jós. Virgilij Perić in državni posl. Jurij Biankini. Ta odbor je razposlal ravnokar oklic, v katerem opozarja na bedo, ki je nastala po nekaterih krajih Dalmacije zaradi slabe letine v lanskem letu in zaradi pomanjkanja dela. Že grozi zavoljo lakote tifus s svojimi groznimi posledicami. Odbor prosi milodarov, da se to prepreči. Prebivalci Dalmacije niso še nikdar prosili javnih milodarov. To je sedaj prvikrat. Avstrijski narodi so imeli vsekdar toplo srce za trpljenje človeško. Začasni odbor se obrača torej do njih, naj se usmilijo bedo trpečega prebivalstva v Dalmaciji in naj istemu z milodari priskočijo na pomoč. Odbor ima svoj sedež na Dunaju, I., Freiuung 3.

Kaj vse smejo pisati o Slovencih! O tem pričva novič neki spis v „Marburger Zeitung“, ki je (mimogrede bodi omenjeno) nekako glasilo c. kr. uradnikov v Mariboru. Ta nemški list se je pospel do več nego nečuvvene trditve, da je v slovenskem narodu običaj, da koljejo svoje lastne otroke, da iste pečejo in jedo, razsekujejo svoje lastne soproge, svake in zete in da z istimi krmijo svoje prašiče! Krajev da je med slovenskim ljudstvom, katerih se treba izogibati, ako noče potnik, da mu lobanja pride kot corpus delicti na mizo sodnikov! Kaj pravite o taki pisavi?! Nič vam ne bi zamerili, ako bi nam rekli, da to ni možno — da smo si le izmislili. Ne mogli bi vam zameriti, ker je res težko verjeti, da so ljudje na svetu s tako infernalno zlobnostjo, peklenško dušo in — satanskim peresom. Taka lopovstva smejo pisati nemški listi, tako krvavo smejo žaliti eno celo narodnost, ne da bi se radi tega vznemirjal ni en sam državni pravdnik in ne da bi se — kar je še veliko huje — med nemškimi novinarji našla ena sama živa krščena duša, ki bi imela v sebi toliko zdravega moralnega čuvstva in poštenja, da bi v imenu človeškega čuvstvanja protestirala proti takemu brezprimernemu časnikarskemu lopovstvu.

„Edinost.“
Harmonij na prodaj. Meščanska šola v Krškem proda po nizki ceni Luznikov didaktofon (prvotnega sistema), ki je pripraven za šole in učence.

Št. 623. Kranjsko.

Saj vendar nismo v časih, ko se je vršila Malavašičeva povest „Zlata vas“, ko so imeli minuendo licitacijo učiteljske službe in je postal učitelj oni, ki jo je prevzel za najnižjo plačo. A že takrat je rekel župnik, da naj učitelja pošteno plačajo. Oprostite nam, da zdvomimo. S tem Vas pa nikakor ne maramo žaliti, ampak le mislimo, da ste bili bržkone mistificirani. Dandanes se zahteva od dimnikarja, da ima dokaz sposobnosti in od takega, ki hoče biti učitelj, pa bi se kaj takega ne zahtevalo. Notica je naredila velikanski vtisk ne le med učiteljstvom, ampak tudi med vsem pametno mislečim ljudstvom. Ako mogoče, razjasnite nam to, ker se učiteljstvo zgraža nad takimi razmerami. Neki kolega je rekel: „Pri takih razmerah niso naša zrelostna in sposobnostna izpričevala za drugo kot za na — gnojišče.“ Tako se pač ne izboljšuje tako grajano zaostalo šolstvo. Oprostite mi, da Vam pišem odkritosrčno. S kolegijalnim pozdravom Vaš . . .

Nauje odgovarjamo: Ne čudimo se, da ste tudi Vi zašli med neverjetne Tomaže, saj je bilo tudi nam težko verjeti. A resnice ni mogoče zatajiti. Ker pa je naš princip, da pišemo zgolj resnico, četudi bode v oči, smo registrovali tudi to. Če pa hočete zvedeti, kje so tiste šole, pojdite v najzapuščenejši košček slovenske zemlje, v črnomeljski okraj, tamkaj zveste, da ni bilo laži v naših besedah. Sicer pa tudi lahko greste po dokazilo na Notranjsko v Ž., kjer Vam povedo, da je ondotna trirazrednica vzgojila učiteljico, ki ji je bila dovolj ljudskošolska izobrazba, da je bila sprejeta v naš stan. Vemo pa še marsikaj drugega, kar nam bo ob svojem času še dobro služilo. Zato se kar nič ne čudimo, da poudarjajo to žalostno resnico tudi nemški listi. Berite samo na pr. „Steierische Schul- und Lehrerzeitung“ z dne 8. t. m. ali pa „Laibacher Schulzeitung“ z dne 16. t. m. Tako prehaja slava našega imena od naroda do naroda. In slava tistim, ki so tej slavi plemeniti vir!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 623.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski v D. M. v Polju je stalno oddati s pričetkom šolskega leta 1903/4 učno mesto s postavnimi prejemki samo za moške prosilce.

Pravilno opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 15. aprila 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 7. sušca 1903.

Št. 221.

Na štirirazredni ljudski deški šoli v Kamniku je stalno oddati eno učno mesto s postavnimi prejemki s pričetkom šolskega leta 1903/4. Prednost imajo prosilci, ki so zmožni poučevati v risanju na obrtnonadaljevalni šoli.

Prošnje, ki so bile vložene vsled razpisa z dne 17. septembra 1902 št. 678, obdržijo veljavnost tudi za novi razpis.

Nove prošnje je poslati tukajšnjemu uradu službenim potom do 15. aprila 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 11. marca 1903.

Št. 312.

Na dvorazrednici na Blokah je popolniti izpraznjeno nadučiteljsko mesto. Prošnje za to mesto so predpisanim potom vlagati semkaj do dne 7. aprila 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 6. marca 1903.

Št. 560.

Primorsko.

V šolskem okraju Sežanskem so razpisana ta-le mesta:

1. učiteljsko-voditeljska služba na enorazrednicah v Avberu, v Kobljeglavi, Štjaku in na Vojščici;
2. služba učiteljice na trirazrednici v Nabrežini;
3. služba učiteljice rokodel za šole v Nabrežini, Šempolaju in Mavhinjah proti letni nagradi od 520 K.

S službama pod točkama 1. in 2. so spojeni prejemki, ustanovljeni v deželnih zakonih od dne 15. oktobra 1896. I. zak. in ukaz. št. 30 in od dne 6. oktobra 1900. I. zak. in ukaz. št. 26.

Prosilci odnosno prosilke naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje tekom šestih tednov po oglasu tega razpisa v uradnem listu na c. kr. okrajni šolski svet.

C. kr. okrajni šolski svet Sežana, dne 8. marca 1903.

Predsednik: *Rebek.*

Št. 560. Primorsko.

Št. 560. Primorsko.
Prejeli smo to-le pismo: . . ., 13. marca 1903. Cenjeni gospod urednik! Vsa hvala Vam, da tako čvrsto zastopate naše koristi s svojim listom. A kar ste pisali v 8. št. pod zaglavjem: „Razmere, kakršnih ni pod solncem“ pa vendar ne moremo verjeti, ker ni verjetno, da bi oblastva, ki s tako paznim očesom gledajo, da kak učitelj niti za pičico ne greši zoper zakon, trpela take nezakonitosti, ki bijejo v obraz vsemu učiteljstvu. Pogovarjali smo se o tem z mnogimi kolegi, a nihče ne more tega verjeti, da bi krojača pripustili za učitelja, izsolane učitelje pa ob istem času silili v nadaljevalne tečaje.

Cenjenim naročnikom!

Vse one naročnike, ki so z naročnino še na dolgu, prosim vljudno, da se kmalu odzovejo svoji dolžnosti!

Preteka že prva četrtina t. l., in vendar je še toliko onih, ki niso poslali „Tovarišu“ svojega obulusa niti za preteklo leto.

Časi so resni. Treba je sloge in treba je dejanske podpore! Najboljša dejanska podpora pa je in bo denar! In kaj bi bil lahko „Tovariš“, ko bi imel ves tisti denar, ki mu ga dolgujejo malomarni plačniki!

Zaupno gledate vsi na „Tovariša“ ter zadovoljno stikate glave in mu pritrjujete, ako zastopa naše pravice možato! In — ali jih ne zastopa možato? — Da — iskre se Vam oči! —

Zaupno gledate na „Tovariša“, pa tudi „Tovariš“ gleda zaupno na vas! Stori tedaj vsak svojo dolžnost! Noben izgovor naj več ne velja!

Da se ne bo nihče izgovarjal, da ne ve, kako je z njegovim plačilom, hočem na ovitkih prihodnje številke, t. j. dne 1. aprila, izkazati vsem naročnikom, kdaj jim poteče naročnina. Ozrite se tedaj prihodnjič najprvo na ovitek!

Na zdar!

Ljubljana-Barje, dne 16. sušca 1903.

Črnagoj, t. č. upravitelj.

Spomini na Zagreb.

III.

„Hrvatski školski muzej“.

Kakor sem že omenil, je v „Učiteljskem domu“ nastanjen tudi hrvaški učiteljski muzej. Seveda sva si ga s tovarišem ogledala — žal! — da le površno, ker nisva utegnila se več časa muditi v tem prezanimivem zavodu. Trdno sva pa sicer sklenila, učasiti se ob prvi ugodni priliki in ga premotriti natančneje.

Tovariš, tovarišica! Že samo ta muzej je vreden, da žrtvuješ nekaj svetlih kron in hitiš, ogledat si ga. Ne bo ti nikdar žal. Pa ne samo učiteljem — vzgojiteljem nudi šolski muzej obilico zanimivosti, tudi lajik se bo vračal zadoščen iz njega.

Vstopivše v muzej, nas je presrečno pozdravil njegov kustos, učitelj g. J. Medved, ki je drage volje razkazoval in tolmačil razstavljenе predmete.

Diviti sem se zares moral nad tolikimi raznovrstnimi predmeti in vzorno uredbo.

Evo kratkega opisa muzeja! Sicer je ta opis le nekako ogrodje; zakaj vse navesti in vse opisati — za to bi trebalo pisati cele knjige.

Muzej obsega sedaj pet sob in dve predsobi (hodnika). Pa kakor je dejal naš ciceron, hočejo v kratkem razširiti prostor muzeju, in res je vse prenapolnjeno, ter bo treba še nekaj sob, da se vse uredi razvidno in udobno.

V glavnem se deli „Hrv. škol. muzej“ na tri oddelke. V prvi oddelku sodijo muzejalni predmeti. Ta ima 42 skupin, v drugem oddelku je pedagoška knjižnica, katera je razdeljena v zgodovinsko in moderno-pedagoško knjižnico. Prva ima 27, a druga 38 skupin. Tretji oddelk tvori arhiv, razdeljen na 10 skupin.

Ko vstopimo v muzej, smo najpoprej v prvi predsobi (hodniku). Tukaj vidimo na stenah in obešalih zemljevide in učila za zemljepisni pouk. Zraven te je druga predsoba, kjer se nahajajo računila in sploh vse, kar sodi v pouk računstva, nadalje je v tem prostoru tudi oddelek za začetni pouk v pisanju in čitanju.

Idimo v prvo sobo, ki ji pravijo tudi „Pariška soba“. Tako se imenuje, ker je opremljena z umetniško izdelanim pohištvom, v katerem so bili izloženi šolski predmeti kraljevine Hrvaške in Slavonije l. 1900 na pariški svetovni razstavi. Nad jako okusno izdelanimi omarami, v katerih so učila za zgodovino, veronauk, predmeti za pouk gluhonemcev in slepcev, izdelki zabavišč, pletarskih šol, sirotišnic, šolskih delarnic i. t. d. so prekrasni akvareli domačih slikarjev kakor Medovića, Ivekovića in drugih — predstavljajoči razne šolske stavbe, od moderne mestne do idilično lepe vaške učilnice.

Tvojo pozornost obrača nase posebno velika karta Hrvaške in Slavonije, na kateri so označene vse šole kraljevine. Te slike in „školovid“ kakor tudi precej drugih stvari v muzeju je bilo na pariški razstavi.

Na dolgi mizi sredi sobe so risarije in pismeni izdelki raznih zavodov. Odprta spominska knjiga te vabi, da ovekovečiš svoje ime kot posetnik muzeja.

Na zahodni strani sobe, in sicer na najodličnejšem mestu, vidimo poprsje cesarjevo in sliki hrvaškega bana, kakor tudi predstojnika oddelka za bogočastje in nauk. Na obeh straneh poprsja sta veliki mramorni spominski plošči s primernim besedilom.

Druga soba hrani bogato izbiro narodnega veziva in ženska ročna dela sploh. V velikih steklenih omarah stojijo v prirodni velikosti lutke, oblečene v narodno nošo najrazličnejših hrvaških krojev.

Zdi se ti, da stojijo živi ljudje pred teboj, in nehote se zamisliš v krasoto narodne obleke.

Občuduješ pa tudi umetno vezivo in dela kr. zem. ženske strokovne šole — kar je bilo razstavljeno v Parizu — dela učenk samostanov in drugih šol. Vse v narodnem slogu. Učiteljice in zlasti ve ženskih ročnih del, ogledajte si to zbirko in potem ne boste več hlastale po tujih vzoreh.

Vrednost v tej sobi razstavljenih predmetov se ceni na 22.195 kron. Že samo ta soba je vredna, da se pelješ v Zagreb, ogledat si dragocenosti v nji, ki te bodo toliko bolj zanimala, ako tiči v tebi kos folklorista.

V tretji sobi so pomočki pri nazornem pouku in prirodopisu; razen tega je tukaj oddelek za naravoslovje, ločbo, tehnologijo in šolsko higijeno. Če si šolski vrtnar, te bodo mikali izložki šolskih vrtov. V sredi sobe je omara z učili za fiziko, ki so jih naredili učiteljski pripravniki.

Četrta soba je prenapolnjena s šolskimi klopami in drugim šolskim pohištvom, načrti šolskih zgradb in fotografij posameznih šol. Dalje imaš tukaj urnike, statistične podatke in pregleda o šolstvu ter razne slike iz učiteljskega življenja, n. pr. fotografije učiteljskih skupščin, učiteljev-vojakov i. t. d.

Stopimo še v zadnjo sobo, kjer je knjižnica. V sredi sobe v omari je pa zbirka novcev, kovanih na Hrvaškem, spominske kolajne in dragocen arhiv. Pod steklom so slike zaslužnih šolnikov, razni predmeti zgodovinske vrednosti, stari šolski pečatniki, pohvalnice učencev, rokopisi metodičnih del in uniforma nekdanjih učiteljev vojaške krajine. Najbolj pa mi je ugajal vošččen kip v prirodni velikosti, uniformiran. To je pravi tip krajinskega učitelja. Razne dele obleke kakor čepico, sabljo i. t. d. so svojedobno nosili učitelji, službujoči

v vojaški granici in sedaj darovali muzeju v spomin — na uniformirane šolnike.

Knjižnica, ki obsega le knjige pedagoške vsebine, šteje 2741 del v vrednosti 10.843 kron 60 vinarjev.

Prezanimiv je tudi arhiv, o katerem obširneje pisati nedostaja prostora.

Skupna vrednost „Hrv. škol. muzeja“ znaša — brez arhivalij, ker te imajo le muzejalno vrednost — 70.068 kron 10 vinarjev.

Tako sem na kratko navedel obsežno vsebino šolskega muzeja in njegovo uredbo. Iz teh površnih črtic, pa more vsakdo izpredvideti, kak zaklad ima učiteljstvo bratskega naroda. Tudi v tem oziru smo Slovenci na slabšem.

(Dalje.)

Splošna navodila v odvracanje jetike.

(Dalje.)

I. Zabranitev.

A. Obvezne naredbe

a) Splošne. Kadarkoli kdo zboli za jetiko, je dolžnost strežnikom bolnikovim in bolniku samemu, da storê za gotovo neškodljivim okužljivi izkašljani izmeček in katerikoli drug tuberkulozni gnoj (iz turov) in da preprečijo tako razširjanje tuberkelnih kalij.

V to svrhu ravnati se je brezpogojno po teh-le naredbah vedenja:

Kadar kdo zboli, in se v zdravniku vzbuja sum jetike, treba je kar najhitreje dati mikroskopično - bakteriologično preiskati izmečke, ki so važni za diagnozo.

Ako je jetika dokazana, skrbi se kolikor možno za to, da se dajo bolniku — brez prikrajšbe najljudomilejše postrežbe — posebna spalnica, vsekako pa posebno ležišče, posebno posteljno prtenino in životno perilo, posebna obleka, posebne umivalne in jedilne priprave.

Pljuvati sme odslej bolnik v hiši in zunaj iste, na kar ima zdravnik siliti z vso svojo avtoriteto, samo v zato prirejene posode (pljuvalnike, skledice, steklenice itd.), ne pa na tla ali v robec, ki je določen za čedenje nosa.

Kadar bolnik kašlja, mora po ukazu zdravnikovem držati pred usta prikladne obrambe, da zabrani razpršenje pljunka.

Te in vse s tuberkuloznimi kužnimi tvarinami onesnažene predmete za rabo storiti je, v kolikor se isti, kakor n. pr. obveze, ker nimajo nobene vrednosti, ne morejo takoj sežgati, za nadaljno rabo neškodljive z izkuhanjem, eventualno z razkuženjem v vodnem soparu ali s kemičnimi razkuževalnimi sredstvi, a brez vsake manipulacije vsled katere bi se — kakor n. pr. vsled posilnega razprostiranja vkup stlačenih robecev — vsušene nesnaga lahko razpršila.

Pometati se smejo prostori, v katerih se nahaja jetičen bolnik, vedno le pomočeni.

Otresavati cunje prahu skozi okno ali druge odprtine na ulico se mora sploh policijsko prepovedati; prah stresaj se, če le mogoče, v prikladno smetišnico, in smeti naj se sežgo.

Životno perilo in posteljna prtenina se mora pred pranjem razkužiti s tem, da se izkuha v lugu ali raztopljeni sodi

ali namaka 24 ur v mrzlem desetkrat stanšanim raztopljenem kresolmilu.

Ako odide jetični bolnik iz svojega stanovanja v bolnišnico, oziroma sploh ob menjavi bivališča, prav tako v slučaji njegove smrti je vse od njega doslej rabljene reči, predno jih kdo drugi zopet rabi, zanesljivo očistiti in prezračiti na solncu, oziroma po zdravnikovem ukazu razkužiti in tudi je pred zopetno rabo temeljito očistiti na stenah in tleh od njega zapuščeno stanovanje in po zdravnikovem ukazu tudi razkužiti.

Za postrežbo jetičnih naj se jemljejo le take osebe, katere ne boleha niti za jetiko, niti niso očitno za to dovzetni.

Postrežno osebje, oziroma sorodnike jetičnega bolnika mora zdravnik natančno podučiti, kako da naj zdravstveno pravilno strežejo bolniku in sebe samega varujejo okuženja. Posebno jim je zaukazati, da se, kakor zdravniki umivajo s kako primerno razkužljivo tekočino, če so si umazali roke ali druge gole dela telesa ali obleko s tuberkuloznimi izmečki, da naj nikdar ne hodijo preblizu bolnika, če ga prijemlje kašelj in da naj ne izpostavljajo po nepotrebem svojega telesa razpršenim slinastim mehurčkom, da naj zakrivajo usta in nos, da ne vsopejo bolezn, in da naj bodo tudi sami vedno snažni kolikor le mogoče.

Da se ob odvracanju jetike doseže resničen vspeh, potrebno je, da izvršujejo vse udeležene osebe, bolniki in zdravi, v najstrožjem samozatajevanju ukaze zdravnikove, oziroma da nadzorujejo njih izvrševanje. Potrebno je, da pride vsakdo do prepričanja, da je na tla pljunjeni izmeček jetičnega za njega samega nevaren, in da je potemtakem njegova korist, eventualno dolžnost, zaprečiti kaj takega. Vsakdo mora pa paziti tudi na to, da ne daje sam drugim slabega izgleda in tedaj sam ne pljuva na tla. Na drugi strani se pa mora jetični opominjati, da ne bodi z neskrbnim pljuvanjem drugim v nevarnost, in on se bo ogibal tega, kakor hitro se opozori, da prve žrtve njegove brezbriznosti vtegnejo biti udje njegove obitelji in osebe njegove bližnje okolice.

Ker je očitno, da je daleč razširjena navada pljuvanja na tla prav tako zoprna, kakor radi velikega števila v družbi živečih jetičnih nevarna, moramo se ji upirati neprestano z vsemi sredstvi.

(Dalje.)

Učiteljem-čebelarjem in šolskim vodstvom!

Odbor čebelarkega društva se obrača do učiteljev čebelarjev, kakor tudi do vseh šolskih vodstev, da podpirajo naše društvo dejanski s tem, da pristopijo našemu društvu ter naroče naš list. Preveč bi bilo govoriti o važnosti čebelarstva. Ni treba tudi poudarjati, kaj je za vsako stroko primerno berivo. Kdor ne bere, ta se ne izobražuje, zato nazaduje. List „Čebelar“ stane le 2 K, ki jih pač ni težko utrpjeti. Zato upa odbor, da učitelji, oziroma šolska vodstva blagohotno uvažujejo te vrtice.

Za odbor čebelarkega društva:

Črnagoj.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 18 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 8 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.